

Aanpak

Groepsgesprekken:

- Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging EU in Brussel
- Collega organisaties in Brussel
 - Huis van de Provincies
 - Provincie Zeeland
 - Neth-ER (Netherlands house for Education and Research)
 - RWS Bureau Brussel

Interviews:

- Ceta Noland, Min. van Buitenlandse Zaken, Eenheid Strategische Advisering
- Mendeltje van Keulen, Haagse Hogeschool, lector The Changing Role of Europe
- Christiaan Nelisse, Clingendael Academy
- Senior Expert DG DIGIT (European Commission), op verzoek anoniem
- Pavel Svoboda (Lid KDU-CSL (Christelijke politieke partij), docent aan de Charles University)
- Tomas Zdechovsky (MEP – Member of European Parliament, EPP)
- Michaela Sojdrova (MEP, EPP)
- Damian Boeselager (MEP, Volt Europa, Greens)
- Jurre Honkoop (Lid D66, analist Publieke Zaken)

Belangrijke bronnen:

- Raad openbaar bestuur – de Rijksoverheid als middenbestuur
- White Paper on the Future of Europe – European Commission
- The multilateral system under stress. Charting Europe's path forward - Clingendael
- Brexit and Beyond. Rethinking the Futures of Europe - Benjamin Martill and Uta Staiger
- European Political Strategy Centre (EPSC) Global Trends to 2030 - European Commission
- Oefenen met de Toekomst – PBL
- European Commission document: "A vision for public services" Draft version dated 13/06/2013
- Von Ulrich Eberl artikel "Die Welt im Jahr 2050" vanuit de Frankfurter Allgemeine Zeitung
- European Commission document: "White Paper on the Future of Europe" 1 March 2017
- State of the Union 2018, The Hour of European Sovereignty document
- Relevante artikelen in Guardian, FD, Politico etc.

United States of Europe

In de 21e eeuw bleken de internationale opgaven ((digitale) veiligheid, migratie, klimaat) waar de Europese natiestaten voor stonden zo groot en ingewikkeld, dat ze de schaal van de EU nodig hadden om met die opgaven om te gaan. Ondanks de nationalistische tendensen uit de jaren '10 bleef de EU toch relevant, en ontwikkelde ze zich door naar een Verenigde Staten van Europa. De drijvende krachten achter die ontwikkeling veranderden wel. De idealistische 'ever closer union' waarover in de eerste decennia van de eeuw gesproken werd kwam niet van de grond maar veranderde in een pragmatische, behoefte-gedreven EU: voor de Europese landen was de Europese schaal nodig om relevant te zijn in de nieuwe multilaterale wereldorde waarbinnen China en de VS de toon zetten.

De USofE kwamen niet tot stand via een door de EU geregisseerd proces. Integendeel, de besluitvormingsdriehoek van de EU uit het begin van de eeuw liep zo vast, dat de lidstaten die vooruit wilden een parallelle samenwerking organiseerden. De 'EU van twee snelheden' ontstond zo niet formeel, maar wel in de praktijk. En ze bleek effectief. De koploperlanden gingen gezamenlijk investeren in wegen en vaarwegen, een hogesnelheidsspoornet, digitale en energie-infrastructuur. De intra-Europese connectiviteit die zo ontstond versterkte een gevoel van 'samen in verscheidenheid'. Qua defensie werd gezamenlijk geïnvesteerd in land-, zee-, lucht- en vooral ook digitale strijdkrachten. Daarmee werd dit blok landen mondiaal zo relevant dat in de jaren '30 ook veel andere EU-lidstaten aansluiting zochten. En zelfs het Verenigd Koninkrijk meldde zich aan. De realiteit van de succesvolle parallelle samenwerking wierp de vraag op of de EU opgeheven kon worden, dan wel de EU te hervormen naar het parallelle samenwerkingsmodel door dit in de EU te incorporeren. Die dreigende opheffing maakte dat het Europese Parlement en de Commissie (van voorzitter Jetten) in 2042 over hun schaduwen heen sprongen en de vernieuwde EU ook formeel een feit werd. In de volksmond werd dat al snel de United States of Europe.

De USofE worden gedreven door een 'realpolitik van de 21e eeuw'. Met de modernisering van zijn economie in de eerste decennia van de eeuw heeft China de benchmark gezet voor de dominante internationale waarden. Door de economische expansiedrang onder Xi Jinping (die tot zijn overlijden in 2030 aan de macht bleef en nadien in het Mao-mausoleum werd bijgezet) werden ook grote strategische belangen in Europese vitale infrastructuur verworven. Een gezamenlijke 'common investments policy' zorgt er inmiddels voor de een meerderheidsbelang van niet-Europese landen in vitale infrastructuur verboden is, maar de afwikkeling hiervan is kostbaar en vraagt tijd. Desalniettemin is de 'common investments policy' een van de grote successen van de vernieuwde EU.

Door de Chinese dominantie zijn westerse waarden werden in de 21e eeuw wel gestaag uitgehold, en Europees tegenwicht hiertegen blijkt alleen effectief in een

nog grotere coalitie, met landen als Australië, Canada, de samenwerkende Latijns-Amerikaanse landen en incidenteel India. Dit soort coalities zijn nu in 2050 effectiever dan in het verband van de Verenigde Naties, die inmiddels een slapend bestaan leiden. Nadat de EU-lidstaten in 2028 het zelf al niet eens konden worden over een permanente EU-zetel in de Veiligheidsraad, hebben de Europese landen zich niet echt meer ingezet om de VN relevant te houden.

Het pragmatisme in de Europese samenwerking is in 2050 ook te zien de toelating van landen met een meer autocratisch regime. Strategische veiligheidsoverwegingen hebben gezorgd nauwe banden met landen als Georgië, Armenië en Azerbeidzjan. Door de gezamenlijke grenzen van deze landen met Turkije is de relatie van Europa met Turkije al decennia bevroren.

India is dé strategische partner voor Europa op het gebied van cybersecurity. Geopolitiek en in de Europese defensie is dat in 2050 echt het dominante domein. Digitale onafhankelijkheid van de VS en China zijn onontbeerlijk voor veiligheid en economie. De vijfde generatie van het Galileosysteem voor satellietplaatsbepaling is een sprekend voorbeeld, ook wat betreft de investeringsomvang die alleen in een samenwerkingsverband mogelijk was.

Gedreven door de samenwerking met Europa zit India middenin een modernisering van zijn economie, en wordt het een steeds belangrijkere handelspartner voor Europa. Anno 2050 is de economische omvang van India en van Europa ongeveer even groot. De traditionele ongelijkheid in de Indiase samenleving is hiermee nog niet verdwenen, maar Europa is ook hierin pragmatisch.

In de vernieuwde EU wordt een gezamenlijke migratiepolitiek gevoerd vanuit een eigen behoefte. De omvang van de Europese bevolking stagneert rond 2050 op 500 miljoen inwoners, terwijl de demografische opbouw verder vergrijst. Eerder dreigde zo voor de Europese economie een tekort aan beroepskrachten te ontstaan, ook wanneer de beroepskrachten uit Oost- en West-Europa zich zouden herschikken. Daarom voert de vernieuwde EU inmiddels richting vooral Afrika, maar ook wel India, een 'management of flows': Er wordt voorgesorteerd op migratie door in Afrika te investeren in de beroepsopleidingen. Hiermee wordt gezorgd voor aansluiting van de migratiestroom op de behoefte van de Europese economie, en wordt als bijvangst de capaciteit van de Afrikaanse economie gestimuleerd. 'Fort Europa', het begrip uit de tijd dat lidstaten van de oude EU ageerden tegen immigratiestroken, heeft zo een nieuwe lading gekregen.

De Europese schaal van materiaalstromen is nodig om kringlopen voor hergebruik te sluiten. Het begrip 'afval' is betekenisloos geworden, want wat wordt afgedankt krijgt een nieuwe leven. Er is met recht sprake van een circulaire economie, waarbij afval tot grondstof is geworden. De afhankelijkheid van landen waar primaire grondstoffen worden gewonnen is daarmee verkleind, wat aan Europa in 2050 ook geopolitiek wat meer speelruimte geeft.

